IX kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Podkomisji stałej finansów samorządowych (nr 5)**

z dnia 8 marca 2023 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej

– podkomisji stałej finansów samorządowych (nr 5)

8 marca 2023 r.

Podkomisja stała finansów samorządowych, obradująca pod przewodnictwem posła **Waldego Dzikowskiego (KO)**, przewodniczącego Podkomisji, rozpatrzyła:

– informację Ministra Finansów na temat wpływów i wydatków na poszczególnych poziomach jednostek samorządu terytorialnego w ramach mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego (tzw. „janosikowego").

W posiedzeniu udział wzięli: **Marek Wiewióra** dyrektor Departamentu Finansów Samorządu Terytorialnego Ministerstwa Finansów i **Przemysław Matysiak** ekspert Związku Powiatów Polskich.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Agnieszka Jasińska** i **Damian Stanisławski** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Waldy Dzikowski (KO):

Otwieram posiedzenie Komisji.

Dzień dobry, witam państwa. Przepraszam za moje spóźnienie, ale uczestniczyłem w posiedzeniu Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych. Była powoływana komisja weryfikacyjna – ta do spraw, ogólnie rzecz biorąc, szpiegów na rzecz Rosji. W związku z tym było ostatnie głosowanie nad przyjęciem całego sprawozdania, tak więc wybaczcie mi państwo spóźnienie.

Wydaje się, że mamy kworum. Dziękuję pani przewodniczącej, że zechce mi pani też towarzyszyć.

Na dzisiejsze posiedzenie zaprosiliśmy przedstawicieli Ministerstwa Finansów, aby przedstawili nam wpływy z tzw. janosikowego, czyli z wpłat do budżetu państwa oraz związane z tym później wydatki, według aktualnie posiadanych informacji. Będziemy się spotykać, drodzy państwo – i pan dyrektor jest zaproszony na przyszłe posiedzenia – jeżeli chodzi o dochody ewentualne następnych trzech lat oraz prace związane z aktualizacją i nowymi pomysłami, jeżeli chodzi o wpłaty do budżetu, czyli patrz janosikowe. Żeby nie tracić czasu, oddamy głos panu dyrektorowi. Bardzo proszę.

Dyrektor Departamentu Finansów Samorządu Terytorialnego Ministerstwa Finansów Marek Wiewióra:

Dziękuję. Szanowny panie przewodniczący, szanowni państwo, wpłaty tzw. janosikowego do budżetu państwa następują zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z 2003 r. Wpłat do budżetu państwa dokonują ponadprzeciętnie zamożne gminy, powiaty, województwa. Konkretnie, wpłat dokonują, po pierwsze, gminy, których wskaźnik dochodów podatkowych *per capita* jest większy niż 150% wskaźnika zamożności ustalonego analogicznie dla wszystkich gmin w kraju. Przy czym należy zwrócić uwagę, że na poziomie gmin katalog dochodów podatkowych, na podstawie którego liczony jest wskaźnik zamożności, jest dość szeroki, zwłaszcza w porównaniu do powiatów i województw, obejmuje bowiem nie tylko dochody z tytułu udziału w PIT i CIT, ale także podatki, m. in. podatki lokalne.

Łączna kwota wpłat gmin do budżetu państwa zaplanowana na 2023 r. wyniesie prawie 995 mln zł – podaję kwoty zaokrąglone do pełnych milionów, żeby ułatwić odbiór, bo wydaje mi się, że podawanie w pełnej szczegółowości tysięcy to utrudnia. Kwota wpłat

gmin na 2023 r., czyli te 995 milionów, jest wyższa od wpłat gmin z roku poprzedniego – w zeszłym roku wpłaty gmin wyniosły 814 mln zł. W wymiarze jednak ilościowym, tj. liczby jednostek, w tym roku wpłat do budżetu państwa dokonuje nieco mniej gmin, bo 96, zaś w zeszłym roku mimo niższej kwoty wpłat ogółem wpłat dokonywało więcej gmin, bo 99.

Te dane można wyjaśniać kształtowaniem się przede wszystkim wpływów z PIT i CIT. W zakresie PIT te dysproporcje dochodowe między gminami spłaszczyły się, zmniejszyły, co tłumaczy trochę mniejszą liczbę gmin dokonujących wpłat. Ale jednocześnie na skutek bardzo znaczącego wzrostu CIT…, bo warto tu wskazać, że w skali wszystkich jednostek samorządu terytorialnego wzrost CIT w stosunku do roku zeszłego to ok. 44%. CIT wzrósł z 15,1 mld zł w roku 2022 do 21,8 mld zł w roku bieżącym. Taki wzrost CIT pogłębia też, siłą rzeczy, dysproporcje dochodowe między gminami, zwłaszcza część gmin silniejsza gospodarczo korzysta relatywnie bardziej z wysokiego poziomu i z wysokiego wzrostu CIT i stąd rośnie globalna kwota wpłat gmin.

Wpłaty dokonywane przez gminy przeznaczone są na część równoważącą subwencji ogólnej dla gmin i ta część równoważąca została ustalona w wysokości prawie 493 mln zł. Część równoważącą w tym roku otrzymają 1503 gminy.

Część środków pochodzących z wpłat, 502 mln zł, nie została przeznaczona na część równoważącą subwencji, nie została rozdzielona w oparciu o mechanizmy ustawowe, ponieważ te mechanizmy ustawowe nie pozwalają podzielić pełnej kwoty wpłat gmin. Te 502 miliony, czyli ta niepodzielona część, zasila rezerwę subwencji ogólnej przeznaczoną dla jednostek samorządu terytorialnego i te środki nierozdzielone są dzielone przez ministra finansów w uzgodnieniu ze stroną samorządową.

Jeśli chodzi o powiaty, to wpłaty dokonują te powiaty, których wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca jest co do zasady większy niż 110% wskaźnika zamożności powiatów ustalonego analogicznie dla wszystkich powiatów. Dochody podatkowe powiatów to udziały w PIT i w CIT.

W obecnym roku w zakresie wpłat powiatów miała miejsce pewna jednorazowa zmiana. Stosownie do art. 35 ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023, czyli tzw. ustawy okołobudżetowej, wpłat do budżetu państwa z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej dla powiatów dokonują powiaty, w których wskaźnik dochodów podatkowych *per capita* jest większy niż 120% wskaźnika średniego w kraju. Czyli do wyliczenia powiatów na obecny rok stosuje się wyższy próg dochodowy – wzrósł on ze 110% do 120%. Jest to dość istotna zmiana, bo rzutuje ona nie tylko na globalną kwotę wpłat powiatów, ale także na liczbę powiatów dokonujących tych wpłat. Warto podkreślić, że ta zmiana została wprowadzona z inspiracji Związku Powiatów Polskich.

Przewodniczący poseł Waldy Dzikowski (KO):

Ile ona kosztuje dokładnie?

Dyrektor departamentu MF Marek Wiewióra:

Już mówię. Ona kosztuje prawie 284 mln zł, bo kwota wpłat powiatów w tym roku, po wprowadzonej zmianie, wyniesie ok. 1,5 mld zł. Wpłaty uiści tylko 28 powiatów. Gdyby nie było tej zmiany, to kwota wpłat powiatów do budżetu państwa wyniosłaby 1791 mln zł, czyli właśnie te 284 mln zł więcej. Ale też, gdyby nie było tej zmiany, to wpłat dokonywałoby 46 powiatów, czyli o 18 więcej niż rzeczywiście będzie w tym roku dokonywać.

Wpłaty powiatów są, analogicznie jak w przypadku gmin, przeznaczone na część równoważącą subwencji – dla powiatów, oczywiście. W tym roku część równoważącą subwencji ogólnej w tej samej kwocie co wpłaty, czyli w wysokości 1,5 mld zł, otrzyma 370 powiatów. W kontekście tej zmiany trzeba też stwierdzić, że część powiatów ma wpłaty mniejsze, w sumie, na łączną kwotę 284 mln zł, ale jednocześnie powiaty otrzymują, oczywiście, mniejszą subwencję równoważącą, czyli w skali globalnej te efekty się neutralizują.

Część powiatów, która zyskuje na mniejszych wpłatach, otrzymuje jednocześnie mniejsze kwoty z tytułu części równoważącej, bo w obecnej ustawie jest taki mechanizm,

że samorządy dokonujące wpłat są jednocześnie beneficjentem środków pochodzących z tych wpłat. Tu nie ma rozdziału tych mechanizmów.

Przechodząc natomiast do województw, to wpłaty dokonują te województwa, których wskaźnik dochodów podatkowych *per capita* jest większy niż 125% wskaźnika ustalonego dla wszystkich województw. Dochody podatkowe województw to, tak jak w przypadku powiatów, udziały w PIT i CIT. Kwota wpłat województw wyniesie w tym roku 1169 mln zł i wpłat dokona jedno województwo – to co zawsze. Kwota wpłat będzie wyższa o 32% od wpłat roku poprzedniego, ale to jest efekt, jak już wspominałem wcześniej, bardzo dużego wzrostu CIT, aż o 44%.

Wiadomo też, że CIT jest głównym dochodem podatkowym województw. Stąd, skoro rośnie CIT, to rosną również i wpłaty. Generalnie jednak chciałbym powiedzieć, że na skutek wprowadzonych w ostatnim czasie zmian w ustawie o dochodach wpłaty janosikowego są powiązane z bieżącą sytuacją finansową danego samorządu; w zakresie PIT i CIT nie ma już liczenia wpłat na podstawie danych sprzed dwóch lat. Wpłaty są liczone, jeżeli chodzi o PIT i CIT, z bieżącego roku, czyli obecnie nie zachodzi to rozdwojenie między rokiem ustalania wysokości wpłat a rokiem dokonywania tych wpłat.

Przewodniczący poseł Waldy Dzikowski (KO):

Tych planowanych dochodów?

Dyrektor departamentu MF Marek Wiewióra:

Tak, to na podstawie planowanych dochodów, które samorządy otrzymują w ramach mechanizmu równych rat.

Przewodniczący poseł Waldy Dzikowski (KO):

Okej.

Dyrektor departamentu MF Marek Wiewióra:

…, bo obecnie globalna kwota PIT jest…

Przewodniczący poseł Waldy Dzikowski (KO):

Tak, tak.

Dyrektor departamentu MF Marek Wiewióra:

…oparta na prognozie rozdzielanej ze wskaźnikami.

Oczywiście, wpłaty janosikowego dokonywane przez woj. mazowieckie w wysokości 1160 mln zł są przeznaczone na część równoważącą i w tym roku tę część równoważącą otrzyma 14 województw.

Podsumowując, łączna kwota wpłat wszystkich jednostek samorządu terytorialnego zaplanowanych na ten rok wyniesie 3671 mln zł, i to będą wpłaty wyższe o 6,5% w skali globalnej niż wpłaty zeszłoroczne.

Generalnie, to jest to jeden z mechanizmów wyrównywania różnic w dochodach samorządowych. Wpłaty janosikowego są tzw. mechanizmem poziomym, czyli wyrównywanie zachodzi na poziomie między samorządami. Głównym jednak mechanizmem wyrównywania dysproporcji dochodowych wciąż pozostaje budżet państwa poprzez wypłatę części wyrównawczej subwencji ogólnej. W 2023 r. to jest kwota, odpowiednio, na poziomie gmin – 10,5 mld zł, tj. 10% więcej niż w zeszłym roku; na poziomie powiatów część wyrównawcza to prawie 2,9 mld zł, tu jest wzrost o 2%; i na poziomie województw część wyrównawcza z budżetu państwa wynosi prawie 3,2 mld zł, i to jest wzrost o 36% w stosunku do zeszłego roku. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Waldy Dzikowski (KO):

Dziękuję. Czy ktoś z państwa ma jakieś pytania do pana dyrektora?

Ja mam jedno. Panie dyrektorze, proszę mi powiedzieć, bo ta część, prawie 50%, która zostaje, jest później rozdzielana za zgodą samorządową: czy jest to rozdzielane w oparciu o jakieś obiektywne algorytmy, jakieś parametry, czy dopiero wypracowujecie ze stroną samorządową taki algorytm?

Dyrektor departamentu MF Marek Wiewióra:

Tak, to są obiektywne cele, bo zasady podziału rezerwy subwencji ogólnej reguluje art. 36 ustawy o dochodach. Te przepisy art. 36 określają konkretne cele, na które mogą być przeznaczone środki tej rezerwy. Ale też szczegółowy sposób podziału w ramach określonych celów jest dokonywany w uzgodnieniu ze stroną samorządową. Pewne elementy obowiązkowe w zakresie uwzględnienia konkretnych danych sprawozdawczych są regulowane w tej ustawie, ale jeśli mówimy o szczegółowym podziale, to jest to już element uzgodnienia ze stroną samorządową – w ramach zespołu. finansów samorządu terytorialnego Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Przewodniczący poseł Waldy Dzikowski (KO):

Drugie – proszę zaspokoić moją ciekawość: bo do niedawna płaciły trzy województwa, a mianowicie mazowieckie, dolnośląskie i wielkopolskie; potem odpadło wielkopolskie i zostało dolnośląskie. Kiedy przestało płacić dolnośląskie? Pamięta pan może? Za ostatni rok płaciło dolnośląskie czy już tylko mazowieckie?

Dyrektor departamentu MF Marek Wiewióra:

Wydaje mi się, że… mogę to sprawdzić jeszcze, ale wydaje mi się, że tylko mazowieckie płaciło w zeszłym roku.

Przewodniczący poseł Waldy Dzikowski (KO):

Tylko mazowieckie…

Dyrektor departamentu MF Marek Wiewióra:

Dolnośląskie chyba w 2021 r. odpadło już.

Przewodniczący poseł Waldy Dzikowski (KO):

Od dwóch-trzech lat pewnie dolnośląskie już nie.

Dyrektor departamentu MF Marek Wiewióra:

Tak, dolnośląskie odpadło w 2021 r.

Przewodniczący poseł Waldy Dzikowski (KO):

Okej.

Wyczerpałem swoje pytania, jeśli państwo macie jakieś pytania do pana dyrektora, to proszę bardzo, jak nie, to spotkamy się z panem dyrektorem, jak już zapowiedziałem, na następnym kwietniowym spotkaniu, dotyczącym tego przełożonego spotkania, jak i zaspokoimy naszą ciekawość co do aktualnych prac związanych z janosikowym, czyli pewnymi nowelami. Pan dyrektor będzie także po posiedzeniu ze stroną samorządową, która pewnie wniesie jakieś swoje zastrzeżenia, poprawki. To może być ciekawe posiedzenie, bo pewnie pojawią się nowe elementy.

Panie dyrektorze, za to posiedzenie panu dziękuję i życzę przyjemnego dnia.

Dyrektor departamentu MF Marek Wiewióra:

Dziękuję.

Przewodniczący poseł Waldy Dzikowski (KO):

Wam wszystkim również dziękuję. Zamykam posiedzenie Komisji.